

Voorwoord

Voor je ligt een nieuwe uitgave van 'Handreiking -16' over het bijbelboek Jona. Een prachtig boek, dat laat zien hoe barmhartig de HEERE is en hoe Hij nog geduld heeft met ongehoorzame mensen. Een boek, dat tegelijk laat zien dat deze God gehoorzaam wil worden en dat Hij de ongehoorzaamheid straft. In de prediking wordt het oordeel over de zonde uitgesproken. In Ninevé blijkt duidelijk dat God werkt door de prediking heen; de mensen bekeren zich.

In de schetsen geven we je een aantal handreikingen door voor de behandeling van het boek Jona. Je hoeft niet alle vragen tijdens de verenigingsavond te behandelen. Maak vooraf een keuze welke vragen en stellingen je in ieder geval tijdens een avond wilt bespreken. Bij punt C in deze handleiding geven we steeds een aantal suggesties voor de behandeling van de vragen, waarbij we onderscheid maken tussen niveau 1-vragen (geschikt voor -14) en niveau 2-vragen (geschikt voor -16). Niveau 1 kan gezien worden als basisstof en niveau 2 als verrijksstof.

Veel zegen toegewenst bij de behandeling van de schetsen!

Commissie Handreiking -16

Literatuurtips

Bijbel met kanttekeningen

Drs. P. Cammeraat. Leren en leven. Deel 2. Goudriaan, 1993.

Ds. J. Westerink. Jona. Profet van de barmhartigheid van God. Amsterdam, 2001.

Ds. D.A. van den Bosch. Jona, gij en ik. Wageningen, z.j.

Gebruikte afkortingen:

HC = Heidelbergse Catechismus

DL = Dordtse Leerregels

NGB = Nederlandse Geloofsbelijdenis

Schets 1 – Ongehoorzaam

A. Doel

1. Kennis over de profeet Jona en de tijd waarin hij leefde.
2. Inzien van het belang van de historiciteit van het boek Jona en leren dat uit te leggen aan iemand die niet gelooft.
3. Gehoorzaamheid in mijn leven.

B. Achtergrondinfo

- Jona: de naam Jona betekent 'duif'. De duif staat in het OT een aantal keren symbool voor het volk Israël (o.a. in Hosea).
- Tarsis: volgens de Kanttekeningen de geboorteplaats van Paulus (Tarsen), tegenwoordig wordt gedacht aan een plaats in Spanje (Tartessus, een Phoenicische kolonie). In beide gevallen gaat Jona niet richting Ninevé. Tarsis in Spanje is zelfs de meest westelijke plaats in de toen bekende wereld, terwijl Jona naar het oosten moest. Hij gaat dus zo ver mogelijk bij God vandaan.
- Jafo: de enige havenplaats in Israël, wordt ook Joppe genoemd.
- Ninevé: deze stad werd waarschijnlijk gesticht door Nimrod, een nakomeling van Cham (Gen. 10:11).

Suggesties voor verdieping

- * **Bijbel:** De gedeelten waarnaar verwezen wordt in de schets.
- * **Geloofsbelijdenis:** Bij vraag 5: DL (over vernieuwing van de wil); bij de discussieopdracht: NGB art. 5; HC vr. & antw. 21

C. Suggesties voor de avondinvulling

Alternatieve startopdracht:

De Heere zegt tegen jou: Ga naar Parijs en breng het Evangelie daar.

- a. Hoe zou je dit aanpakken?
- b. Welke moeilijkheden verwacht je?

Niveau 1

Bijbel: Jona 1

Keuzevragen

Vrg. 1, 2, 3, 5

Invulling discussie-opdracht (3 opties):

- Bereidt deze opdracht in twee groepen voor, met bij elke groep een leidinggevende. Daarna gaan de leidinggevendenden samen in discussie, waarbij ze de argumenten gebruiken die de jongeren hebben aangereikt.

- Ga als leidinggevende alleen tegenover de groep zitten (als iemand die gelooft dat Jona echt gebeurd is), waarbij de groep 'ongelovige' vragen mag stellen.
- Ga als leidinggevende alleen tegenover de groep zitten (als iemand die niet gelooft dat de geschiedenis van Jona echt gebeurd is), waarbij de groep jou uit moet leggen, waarom zij wel geloven dat Jona echt gebeurd is.

Overige verwerking

Puzzel

Niveau 2

Bijbel: Mattheüs 12:38-45

Keuze vragen

Vrg. 1, 3, 4, 5; stellingen; discussieopdracht

Invulling discussie-opdracht:

Verdeel de groep in tweetallen. Van elk tweetal speelt nummer 1 iemand die niet gelooft. Nummer 2 probeert uit te leggen waarom hij/zij gelooft dat de geschiedenis van Jona echt gebeurd is. Laat de nummers 2 zich vooraf gezamenlijk voorbereiden: welke argumenten kunnen ze gebruiken (zie leesstukje, maar laat er zelf meer bedenken). Vraag hen ook welk doel ze willen bereiken met het gesprek: de discussie winnen (zou dat kunnen)? Of de ander een beetje laten begrijpen waarom je gelooft dat Jona echt gebeurd is? Laat de nummers 1 vooraf bedenken welke vragen ze willen stellen.

Overige verwerking

Aanvullingen bij de woordspin

D. Antwoorden

Startopdracht

Deze opdracht is bedoeld om te inventariseren wat de jongelui over Jona weten. Teken op een groot vel papier (of op het bord) een woordspin. Begin in het midden. Teken daar een hokje, waarin je de naam Jona schrijft. Trek vanuit dit vakje allemaal strepen. Laat de jongelui 'roepen' waar ze aan denken bij Jona, en schrijf alle 'associaties' op, bij elke streep één.

1. 2 Kon. 14:25

In het NT komt Jona ook voor. Er zijn in het NT twee Jona's: de vader van Simon Petrus en de profeet. De teksten over Jona in het NT komen in een volgende schets aan de orde.

2. a. Amittai

b. Gath-héfer (als je een kaartje hebt, kun je het daarop aanwijzen: het ligt vlak bij Nazareth en de berg Thabor in Noord-Israël).

- c. Jona heeft geprofeteerd over koning Jerobeam II. Deze vraag is enigszins lastig, omdat in vers 23 ook de koning van Juda wordt genoemd. Jerobeam II was een machtige koning, en hij is ook bekend uit buiten-bijbelse bronnen. Hij regeerde rond 750 voor Christus.
 - d. Jerobeam II diende de Heere niet.
 - e. Het volk Israëel was er heel slecht aan toe. Uit de Kanttekeningen blijkt dat deze tekst ook kan betekenen dat Israëel zich van de Heere had afgekeerd.
 - f. De Heere verlost Israëel, zoals Jona had geprofeteerd (zie vers 25). In Israëel had Jona in deze tijd dus een 'goede' boodschap gebracht.
 - g. Jona leefde ten tijde van het twee- en tienstammenrijk.
3. a. "Want hunlieder boosheid is opgeklommen voor Mijn aangezicht". Kijk ook in de Kanttekeningen ter verduidelijking van deze tekst. Als er niet veel reactie komt, kun je de opdracht in stukjes knippen: Wat is boosheid? Wat betekent hunlieder? Wie zijn dat? Wat is Mijn aangezicht? Mogelijke formuleringen zijn: "Ik heb gezien hoe verschrikkelijk het kwaad is dat de inwoners van Ninevé doen"; "De verkeerde dingen die de Ninevieten doen, heb ik vanuit de hemel gezien"; "De zonden van Ninevé zijn zo vreselijk dat de maat vol is".
- b. Probeer aan te sluiten bij het nieuws van de afgelopen week. Denk aan bepaalde wetgeving, vormen van geweld. Misschien kun je verwijzen naar het computerspelletje (Carmageddon) waarbij je met een auto met messen aan de wielen op mensen in moet rijden (of andere geweldadige computerspelletjes).

Stellingen

Uit het boek Jona blijkt, dat Jona de Heere vreest. Hij zegt het tegen de zeelieden (Jona 1:9), het blijkt uit zijn gebed in de vis (Jona 2), het blijkt ook uit het feit dat hij God kent (Jona 4:2, het woord 'kennen' dat hier gebruikt wordt, betekent kennen in een relatie). Jona breekt niet met het dienen van God (zie Jona 1:9), maar hij vlucht voor de opdracht die God hem geeft. Ook een gelovige heeft dus strijd met het gehoorzaam zijn aan God. Het is soms wél moeilijk om gehoorzaam te zijn, ook al ken je de Heere. Als voorbeeld kun je hier wijzen op de relatie met je ouders: enerzijds houd je van ze en wil je ze geen verdriet doen, anderzijds heb je niet altijd zin om naar ze te luisteren.

Twee punten die ook belangrijk zijn om aan te geven:

- Ongehoorzaamheid is zonde.
- Gods geboden zijn niet zwaar (1 Joh. 5:3), Zijn last is licht (Matth. 11:30).

Probeer deze dingen uit de jongeren te laten komen door vragen te stellen.

- 4. a. De tien geboden liggen hier voor de hand. Laat de jongelui ook verder kijken: naar de bergrede (Mattheüs 5 en verder) en naar de opdracht om God te zoeken/te geloven.

- b. Er kan van alles boven komen. Misschien moet je zelf een aanzet geven door te zeggen wat je zelf moeilijk vindt. Vraag daarna per genoemde opdracht waaróm de jongere dit een moeilijke opdracht vindt. De reden zal vaak schaamte, eigenwijsheid of hoogmoed zijn. Misschien moeilijk te verwoorden voor pubers. Laat zien dat je het zelf ook moeilijk vindt om je volledig aan God over te geven! Dat is een strijd die blijft.
 - c. Je kunt hier wijzen op het gebed. Of het nu gaat om het zoeken van de Heere of om het gaan aanbieden van je excuses, met alles wat je moeilijk vindt, kun je bij Hem terecht. Je mag gerust aan de Heere vertellen dat je Hem eigenlijk niet wilt gehoorzamen. Hij weet toch wel dat je dat heimelijk soms denkt. Hij wil je gehoorzaamheid leren. Hij wil je helpen, Hij wil liefde geven om Hem te gehoorzamen.
5. a. Gehoorzaamheid tot de dood. Hij moest lijden en sterven, Gods toorn dragen.
- b. De Heere Jezus moest ook gehoorzaamheid leren.
 - c. Dat gehoorzaamheid iets is wat je moet leren, een groei-proces. Dat wij gered kunnen worden door Christus' gehoorzaamheid. Dat de Heere Jezus 'eenswillend' was met Zijn Vader...

Discussieopdracht

Jongeren kunnen in deze opdracht (in de rol van ongelovige) hun eigen vragen kwijt. Anderzijds oefenen ze ook om een gesprek te voeren met iemand die niet gelooft.

Deze opdracht vind je misschien confronterend, omdat er vragen blijven liggen. De confrontatie zál echter komen, en dan kan het maar beter een 'begeleide confrontatie' zijn op de JV.

Voor de inhoud van het gesprek wordt in het leesstukje al wat voorwerk gedaan. Er worden enkele 'argumenten' gegeven. Toch blijft het lastig om in eigen woorden uit te leggen wat je bedoelt. Je hebt geen doorslaggevende, 'logische' argumenten.

De nabespreking aan het einde is belangrijk! Laat de jongeren benoemen waar ze tegen aan liepen. Probeer samen te bedenken hoe je het anders/duidelijker uit had kunnen leggen.

Opdracht

Vraag aan het einde van de avond of de jongelui aanvullingen hebben bij de woordspin. Ze kunnen zo het geleerde samenvatten en hun kennis over Jona aanvullen.

Puzzel

De namen van de twaalf profeten kun je vinden in het register van je Bijbeltje. Het zijn de laatste twaalf bijbelboeken van het OT. De uitkomst van de puzzel is: "Ga naar Ninevé!"

E. Extra voorbereiding

Benodigdheden:

- Voor de startopdracht heb je een groot vel papier nodig.

- Voor vraag 1 kun je ter illustratie een echte concordantie meenemen en laten zien hoe je daarin kunt zoeken naar teksten in de Bijbel.

Ter overdenking:

Bedenk vooraf hoe de jongelui op jouw JV bezig zijn met 'gehoorzaamheid aan God'. God vraagt van iedereen, bekeerd of niet, gehoorzaamheid aan Zijn wil. Het raakt dus elke jongere.

- * Er zullen jongelui zijn die de Heere kennen en die worstelen met overgave aan God en het volgen van Gods wil.
- * Er zullen ook jongelui zijn die de Heere niet kennen, maar wel bezig zijn met Gods opdracht dat ze zich moeten bekeren.
- * Andere jongeren weten wel wat de Heere wil, maar zij willen niet gehoorzaam zijn, ze willen hun eigen leven leiden, hun eigen keuzes maken.
- * Het is goed om bij de bespreking deze verschillende jongeren in je achterhoofd te houden. Zit er voor allemaal iets bij?
- * Bedenk bij de voorbereiding van de JV-avond ook hoe je zèlf bezig bent met dit thema.

Schets 2 – Gearresteerd

A. Doelen

1. Zien dat weglopen of je verbergen voor God onmogelijk is.
2. Gods barmhartigheid ontdekken in deze geschiedenis.
3. Gods voorzienigheid benoemen en omschrijven.

B. Achtergrondinfo

- De bemanning van grote schepen bestond vaak uit matrozen van verschillend ras en volk. Ieder had zijn eigen godsdienst en god.
- Om een schuldige aan te wijzen, wierp men nogal eens het lot. Dat deed men dan met gemerkte witte of zwarte steentjes. De loten werden getrokken uit een vaas of uit de plooiën van een mantel. Jona laat het zover komen dat het lot hem aanwijst. Hij komt (in eerste instantie) niet voor zijn verkeerde daad uit. Denk hierbij ook aan de geschiedenis van Achan (Jozua 7). Ook hij had zijn schuld ruim voordat hij geraakt werd, kunnen belijden.
- Een gelofte is een plechtige belofte speciaal aan God en ter ere van God. Het doen van een gelofte ging vaak samen met het brengen van een offer of een ander geschenk, dat van goede kwaliteit moest zijn.

Suggesties voor verdieping

- * **Bijbel:** zie Bijbelgedeelten bij verschillende vragen en opdrachten.
- * **Geloofsbelijdenis:** HC Zondag 10, vr. & antw. 27 en 28; NGB artikel 13.

C. Suggesties voor de avondinvulling

Alternatieve startopdracht 'route': Stippel de reis uit die Jona maakte tijdens zijn vlucht	
Alternatieve startopdracht 'deserteur': Wat is een deserteur? Wat gebeurt er met een deserteur in het leger?	
Niveau 1	Niveau 2
Keuzevragen Vrg. 2, 3, 4, 5a, 6	Keuze vragen Vrg. 1, 2, 5, 6; stellingen; stukje over het lot werpen
Overige verwerking Puzzel	Overige verwerking Maak een collage met het thema 'op de vlucht' (hoe proberen mensen God te ontlopen?)

D. Antwoorden

Startopdracht vuurtoren

- Ze geven aan waar de kust is en helpen de kapitein van het schip om zijn route te varen. Stel je voor dat de lampen van de vuurtoren van Scheveningen opeens kapot gingen tijdens een stormnacht. Dat kan een ramp betekenen voor een schip op zee.
- Probeer door te vragen als jongeren ja zeggen. Wat is kenmerkend voor zo'n 'vuurtoren'?
- Jona slaapt op de reis naar Tarsis. Hij is op dat moment een ongehoorzame knecht van God en laat zijn licht niet schijnen. Op het moment dat hij door de zeelieden tot verantwoording geroepen wordt, legt hij echter wel een duidelijke belijdenis af wie de HEERE, de Schepper van hemel en aarde, is.

Alternatieve startopdracht deserteur

Jona wordt wel eens een 'deserteur' genoemd. Deze term wordt bij de startopdracht geïntroduceerd. Jongeren kunnen aangeven wat ze ervan weten. Een deserteur is iemand die deserteert. Deserteren = 1) uit militaire dienst of van een schip voorgoed weglopen. 2) naar de vijand overlopen (Van Dale, groot elektronisch woordenboek hedendaags Nederlands).

Door het vervallen van de dienstplicht is deserteren geen begrip van grote betekenis meer. In oorlogstijd worden deserteurs echter streng gestraft. Vroeger werd de doodstraf toegepast op deserteurs. Tegenwoordig worden deserteurs ook berecht (wanneer Nederland in oorlogssituatie zou zijn), maar hoeven zij deserteren niet met de dood te bekopen. Feit dat er straf op deserteren staat, geeft wel iets aan van de ernst van het ontlopen van een opdracht.

- Het voegwoord 'maar' geeft een tegenstelling (een wending) in een tekst aan.
 - Het 'maar' in vers 3 laat zien hoe Jona ongehoorzaam is: God geeft hem een opdracht en vraagt van Jona gehoorzaamheid, maar Jona gaat naar Tarsis en is dus ongehoorzaam. In vers 4 zien we dat God als het ware een tegenzet doet: Jona denkt wel dat hij de Heere kan ontvluchten, maar de Heere zorgt voor een storm, waardoor Jona niet door kan gaan op zijn vluchtweg.
- Nadat Adam en Eva hadden gegeten van de boom van kennis, goed en kwaad werden hun ogen geopend en werden zij gewaar dat zij naakt waren. Voor die naaktheid konden ze vijgenbladeren omdoen. Hun geweten bleef echter spreken en daarom verborgen ze zich voor God toen ze Zijn stem hoorden. God was nu een vijand voor hen geworden.
 - God zoekt Adam en Eva op! Daaruit blijkt Zijn barmhartigheid (NGB, artikel 17). De vraag 'waar zijt gij?' betekent niet dat God niet weet waar Adam en Eva zijn. Door deze vraag wil God hen uit hun schuilplaats roepen en hen tot verootmoediging brengen.

- c. Waarschijnlijk zullen jongeren zich niet letterlijk voor de Heere verbergen, zoals Jona of Adam en Eva. Ze kunnen wel proberen Hem te ontlopen: door te denken dat Hij hen niet ziet of dat Hij niet weet wat ze doen. Of door zich te gedragen alsof Hij hen niet ziet. Kortom: je verbergt je voor de Heere wanneer je je eigen leven wilt leiden en daarbij onafhankelijk van de Heere wilt blijven. Laat jongeren voorbeelden bedenken hoe je dat concreet kunt doen. Denk aan: wat doe je in je vrije tijd, wat denk je, hoe ga je naar de kerk, hoe ben je als je de Bijbel leest. Verberg je je achter onverschilligheid, zorgeloosheid, openlijke ongehoorzaamheid of door verzet diep in je hart? Benadruk dat: Er geen schepsel onzichtbaar is voor Hem; maar alle dingen zijn naakt en geopend voor de ogen Desgenen, met Welken wij te doen hebben. (Hebr. 4:13) Laat de jongeren de ernst voelen dat ze vroeg of laat de Heere een keer tegen zullen komen en dat het van levensbelang is dat die ontmoeting plaats vindt voor ze voor Zijn troon staan. Nog zoekt God in de Heere Jezus weglopers!

Stelling

In deze geschiedenis zet God Jona op een hardhandige wijze stil. Tegenspoed kan een middel in Gods hand zijn om mensen tot bekering te brengen (ernstig ongeluk, ernstige ziekte, overlijden van iemand uit de naaste omgeving). Een Bijbels voorbeeld is koning Manasse, die als gevangene tot bekering kwam. Misschien kun je een voorbeeld uit eigen ervaring noemen.

Aan de andere kant:

- tegenspoed kan ook leiden tot verharding of verzet tegen de Heere (“waarom moet mij dit overkomen?”)
- in de Bijbel lezen we juist: Of veracht gij de rijkdom van Zijn goedertierenheid, en verdraagzaamheid, en lankmoedigheid, niet wetende, dat de goedertierenheid Gods u tot bekering leidt? (Rom. 2:4)

God wil dat we tot bekering komen. Het is belangrijk dat jongeren zien dat daar geen ingrijpende dingen voor nodig zijn. Hij wil jongeren ook (of misschien wel: juist) aan Zijn voeten brengen door Zijn lankmoedigheid en trouw. Probeer jongeren vragenderwijs tot bovengenoemde punten te laten komen.

Vraag in kader ‘het lot werpen’:

- * Het lot wordt in deze geschiedenissen in beide gevallen geworpen met als doel: aanwijzing. In de eerste geschiedenis gaat het om een negatieve aanwijzing (wie is de oorzaak van de ban onder het volk?) en in de tweede geschiedenis gaat het om een positieve aanwijzing (wie zal de nieuwe apostel zijn?). Laat de jongeren zien dat het lot in allerlei situaties geworpen kon worden (dus niet alleen bij het aanwijzen van een dader).

3. a. Opmerkelijk! De storm, Jona, de stilte na de storm, alles werkt samen om hen een bijzondere indruk van Gods Almacht te geven, waar Jona hen over had verteld. Dat

roept bij hen diep ontzag en eerbied op voor de God van Jona. Zij slachten mogelijk op het schip al slachtoffers voor de Heere en beloven geloften, dat zij Hem na aankomst aan land nog meer offers zullen brengen. Daarmee bewijzen zij duidelijk dat ook heidenen Gods openbaring in deze natuurverschijnselen kunnen zien en erkennen. Vraag aan de jongeren of ze van niet-christelijke vrienden of klasgenoten wel eens gehoord hebben of zij iets zien van Gods macht in de schepping. Ieder mens die om zich heen kijkt, zou moeten opmerken hoe wonderlijk alles is en daarin de Heere moeten erkennen. Die schippers hadden wat dat betreft al heel wat gezien. Uit deze geschiedenis blijkt ook dat ieder mens blind is voor de nabijheid en aanwezigheid van de Heere in de schepping, zolang Hij de ogen daar niet voor opent.

- b. Rom. 1:19 en 20: Gods openbaring aan heidenen in de schepping. NGB, artikel 2: Dit alles is voldoende om de mensen te overtuigen en hun elke verontschuldiging te ontnemen. Ten tweede maakt Hij Zichzelf nog duidelijker en volkomener aan ons bekend door Zijn heilig en goddelijk Woord, namelijk voor zover dat voor ons in dit leven nodig is tot Zijn eer en tot behoud van de zijnen.

Stellingen

- a. Jona beleed tegenover de heidense zeelieden eerlijk wie de Heere is. Wat doen wij? Deze stelling is erg zwart-wit. De bedoeling daarvan is dat het gesprek over de stelling daarvoor op gang komt. Belangrijk om bij deze stelling te bedenken: God vraagt van ons om Zijn naam te belijden voor de mensen (Lukas 9:26). Zie ook HC vr.& antw. 99. Als we de kans hebben om iets van de Heere te zeggen en we doen het niet, doen we Hem tekort. Dat is zonde en het is belangrijk dat we ons dat realiseren. Vooral als er bewust een onverschillige houding is m.b.t. het spreken over God en het geloof. Aan de andere kant moeten jongeren hierdoor niet krampachtig worden en het gevoel krijgen dat ze moeten getuigen. Als er liefde is voor de Heere, zal Hij ook zorgen voor de juiste woorden op het juiste moment. Als jongeren het daar moeilijk mee hebben, mag je ze erop wijzen dat bij de Heere te brengen. Vraag jongeren naar hun ervaringen, vragen en problemen in het gesprek met niet-christelijke personen.
 - b. De zeelieden hebben in de storm en het stillen van de storm gezien dat de God van Jona de Almachtige is, Die gebiedt over de wind en de golven. Daarmee kan Jona's ongehoorzaamheid echter niet goed gepraat worden. Daar blijft hij zelf verantwoordelijk voor. En we zien: God kan met een kromme stok een rechte slag slaan!
4. a. Jezus Christus
- b. Door het overboord gaan van Jona stilde de storm en werd het leven van de zeelieden gered. De dood van Jezus Christus betekent het leven voor allen die in Hem geloven. Dat zou je (oppervlakkig gezien) een overeenkomst kun-

nen noemen, maar het verschil is groter dan de overeenkomst.

- c. De dood van de Heere Jezus was namelijk een daad van de uiterste gehoorzaamheid van de Knecht des Heeren (zie Filippienzen 2:8). De Heere Jezus beantwoordde daarin volkomen aan de wil van Zijn Vader. Jona is op het moment van de storm een ongehoorzame knecht van God. Als Jona hier al een offer brengt, kan het dan een offer zijn dat de Heere behaagt? Jona is nog steeds op de weg die van de Heere vandaan loopt en er is geen sprake van een verbroken hart, van bekering. Het overboord gooien is in ieder geval niet de weg die de Heere hem op dat moment wijst. Zijn voorstel is eerder een weg die nog verder omlaag gaat. Benadruk dat het offer van Christus écht een offer was: vrijwillig, uit liefde voor zondaren.
5. a. God beschikt in deze geschiedenis over een storm en een vis. Die storm stak niet toevallig op en die vis kwam niet toevallig langs zwemmen. We zien daarin 'Gods almachtige en alomtegenwoordige kracht, waardoor Hij hemel en aarde, en ook alle schepselen, gelijk als met Zijn hand nog onderhoudt, en alzo regeert dat niets ons bij geval, maar van Zijn Vaderlijke hand toekomt' (HC vr. & antw. 27). Laat jongeren de voorbeelden benoemen waaruit de voorzienigheid blijkt en uitleggen wat Gods voorzienigheid in die voorbeelden precies inhoudt.
 - b. Laat jongeren een keus maken voor één of twee uitspraken. De uitspraken variëren van een twijfelen aan de voorzienigheid van God tot een vertrouwen in de voorzienigheid van God. De eerste uitspraak is herkenbaar: wij zien de achterkant van het borduurwerk, God de voorkant! De tweede uitspraak lijkt te ontkennen dat er iets zichtbaar is van Gods voorzienigheid in ons leven. Het is belangrijk om vast te houden aan het geloof in de voorzienigheid, maar het is ook te zien in alle dingen om ons heen (zie HC vr. & antw. 27). De derde en vierde uitspraak geven iets weer van herkenning van Gods voorzienigheid: van een afstand en persoonlijk.
 - c. Laat de jongeren voorbeelden geven uit hun eigen leven en kijk of deze zijn terug te vinden in de HC, die de jongeren hebben opgezocht.
 6. a. Onze situatie, zoals die van nature is, wordt wel eens vergeleken met een brandend huis of zinkend schip. We dreigen de eeuwige (!) dood te sterven als we niet gered worden. Dat zegt de Bijbel ons (Joh. 3:36). Laat jongeren zien hoe dreigend de situatie is als er geen redding komt.
 - b. Jona's leven werd gered door middel van een vis. De naam van Jezus Christus werd door de eerste christenen ook wel aangeduid met het Griekse woord voor vis: ICHTUS. De letters van ICHTUS zijn de beginletters van vijf Griekse woorden (zie illustratie in de schets). Alleen door déze VIS, door Jezus Christus, kan ons leven gered worden! God belooft redding: Ps. 50:15.

Extra voorbereiding

Benodigheden:

- Eventueel foto van een vuurtoren voor de startopdracht 'vuurtoren'
- Alternatieve startopdracht 'route uitstippelen': grote kaart met de plaatsen Joppe en Tarsis (Spanje).

Puzzel

1. Lot
2. Opperschipper
3. Ontstuijmer
4. Tarsis
5. Slaap
6. Schip
7. Zee
8. Roeien
9. Offeren
10. Vaten
11. Bidden
12. Zeelieden
13. Jona
14. Storm

Schets 3 – Bidden in het donker

A. Doelen

1. Nadenken over je reactie op moeilijke omstandigheden en wat je het beste zou kunnen doen (bidden)
2. Wat wij kunnen leren van Jona's gebed:
 - je nood aan God vertellen,
 - belijden wie God is, vertrouwen dat Hij hoort,
 - lofprijzing,
 - gebruik van woorden uit het Woord.

B. Achtergrondinfo

- Jona kon niet weten dat de vis hem weer zou uitspuwen, maar in de vis kreeg hij het geloofsvertrouwen dat hij uitkomst van de Heere mocht verwachten: nochtans (vers 4). Het 'nochtans' is een woord van het geloof: zie HC zondag 23, vr. & antw. 60).
- 'Het heil is des Heeren': het staat vast dat ons behoud niet ligt in het mooie of minder mooie bidden van ons, maar in de genade van God!
- Jona leert dat God barmhartig is. God laat hem niet sterven in de zee en ook niet in de vis, maar hij mag blijven leven. En ondanks zijn ongehoorzaamheid mag hij opnieuw Gods knecht worden. Zo wordt Jona een levend voorbeeld (een teken) voor de Ninevieten: aan zijn leven kunnen zij zien dat God een barmhartige God is.

Suggesties voor verdieping

- * **Bijbel:** de Psalmen die in de schets genoemd worden.
- * **Geloofsbelijdenis:** Heidelbergse Catechismus, de zondagen over het gebed (45 – 52).
- * **Over gelofte-offers en bidden:**
 - Ds. R. van Kooten (1995), Meer kennis van Christus. Leiden: Uitgeverij J.J. Groen en Zoon, Pag. 129-134
 - Ds. C.G. Vreugdenhil (1994), Als je bidt. Leiden: Uitgeverij J.J. Groen en Zoon

C. Suggesties voor de avondinvulling

Alternatieve startopdracht: Kies één van de stellingen uit de schets	
Niveau 1	Niveau 2
Bijbel Jona 2	Bijbel Bijbelstudie volgens de Zweedse methode:

Niveau 1	Niveau 2
	<p>Kopieer Jona 2 en lees dit gedeelte met elkaar of ieder voor zich. Tijdens het lezen kunnen de jongeren verschillende symbolen in de kantlijn plaatsen:</p> <p>*: zegt iets over God ?: zegt iets over de mens !: iets wat je aanspreekt / wat je belangrijk vindt @: iets wat je niet begrijpt + iets om te gehoorzamen</p> <p>Praat er daarna met elkaar over door (vragen of onduidelijkheden over het gedeelte komen mogelijk in de schets aan de orde).</p>
<p>Keuzevragen 1b, 2, 3, 4</p>	<p>Keuzevragen 1, 2, 5 en stellingen Bij vraag 5 kun je met de jongeren doorpraten over de plaats van de lofprijzing in hun persoonlijke gebed.</p>
<p>Overige verwerking: puzzel</p>	<p>Overige verwerking: leesstukje van Geert</p>

D. Antwoorden

Startopdracht

In deze opdracht gaat het niet om goed/fout, of hoe het zou moeten zijn. Laat de jongelui gewoon uiten hoe ze omgaan met vervelende omstandigheden en reageer er niet inhoudelijk op. Dat komt vanzelf in de schets.

Stellingen

Het is niet eerlijk om pas te gaan bidden als je geen andere uitweg meer ziet.

Aandachtspunten die in de discussie naar voren moeten komen zijn:

- dat het belangrijk is om God altijd te dienen, en niet alleen als het tegenzit.
- dat je altijd bij God terecht kunt, ondanks dat je Hem misschien heel lang niet hebt gezocht

Bidden is een teken van bekering.

Aandachtspunten die in de discussie naar voren moeten komen zijn:

- bidden op de manier waarop Jona dat doet, is een vrucht van de Heilige Geest, een teken van bekering
- je kunt ook een gebed 'opzeggen' zonder dat het je hart raakt

1. a. "uit de buik van het graf" (vers 2), "in de diepte, in het hart der zeeën, en de stroom omving mij" (vers 3), "uitgestoten van voor Uw ogen" (vers 4), "de wateren hadden mij omgeven, de afgrond omving mij, het wier was aan mijn hoofd gebonden" (vers 5), "de gronden der bergen, de grendelen der aarde waren om mij heen, het verderf" (vers 6).
- b. "Hij antwoordde mij, Gij hoorde mijn stem" (vers 2), "Gij had mij geworpen in de diepte" (vers 3), "Gij hebt mijn leven uit het verderf opgevoerd" (vers 6), "het heil is des Heeren" (vers 9).
- c. Probeer ze hierin te begeleiden

Stellingen

Je kunt niet gered worden om wie je zelf bent, daarom doet het er niet toe hoe je bent.

Aandachtspunten die in de discussie naar voren moeten komen zijn:

- Voor je redding (de rechtvaardigmaking) doet het er inderdaad niet toe wie je bent, en wat je gedaan hebt. Het is geheel Gods werk. Er is geen grond in ons.
- Het doet er wèl toe hoe we leven: in het onderhouden van Gods geboden is grote loon (ps. 19: 11). Wij worden geoordeeld naar onze daden (o.a. Rom. 2: 5-10).

Als je écht gelooft dat je krijgt waar je om bidt, dan krijg je het ook.

Aandachtspunten die in de discussie naar voren moeten komen zijn:

- De Heere vraagt een gelovig gebed. Het krachtig gebed van een rechtvaardige vermag veel (Jac. 5: 16).
- Als je bidt, geloof je dan echt dat de Heere je kan en wil redden?
- De Heere weet wat goed voor ons is, we krijgen dus niet alles waar we om vragen.
- Gebedsverhoring gebeurt niet op grond van ons geloof.
- Deze stellingname is heel onpastoraal: je zal maar vast geloven dat je beter wordt, en je wordt het niet... Dan heb je dus niet genoeg geloof. Gebedsgenezing is een thema waar je wel een avond mee kunt vullen. Blijf er in dit verband niet te lang bij stil staan.

2. Psalm 3: 9 vers 9
 Psalm 31: 23 vers 4
 Psalm 42: 8 vers 3
 Psalm 50: 14, 23 vers 9
 Psalm 116: 17 vers 9
 Psalm 120: 1 vers 2

3. a. Suggestie: vertel iets uit je eigen leven. Als er niet veel respons komt, kun je ook eerst vraag b behandelen en dan terugkomen op vraag a.
- b. God wijzen op de beloften die in een gedeelte staan, een psalm zingen om God te bidden of te danken, gebeden of psalmen uit de Bijbel 'nabidden'

4. a. De zeelui, de Ninevieten.
b. Zeggen dat je geluk gehad hebt, trots zijn omdat je er hard voor gewerkt hebt (dat mag ook!), God danken, goed van God spreken tegen anderen,
5. a. "Want van U is het koninkrijk, en de kracht, en de heerlijkheid, tot in eeuwigheid" (het Onze Vader),
b. Hij is machtig om te geven waar we om bidden en het doel is dat Hij er de eer van zal ontvangen.
c. Je kunt de Heere niet echt loven en prijzen als je het niet meent. Dat is in het dagelijkse leven ook zo: mooie woorden over iemand spreken, terwijl je het niet meent is huichelachtig. De Heere luistert niet alleen naar onze woorden, maar Hij kent ons hart en vraagt van ons om oprechtheid. De Heere groot maken om wie Hij is, kan alleen als je daar echt reden voor hebt! Tegelijk schrijft Paulus in 1 Thess. 5:18 als een bevel/oproep: 'dankt God in alles'. Om goed te spreken van de Heere en Hem te loven, hoef je die dankbaarheid niet altijd te voelen. Laat het ons gebed zijn om de Heere te leren met een oprecht hart te danken en te loven. Hij heeft ons geschapen met dat doel en wil het ons opnieuw leren!

Puzzel

Een ieder, die bidt, die ontvangt, en die zoekt, die vindt; en die klopt, die zal opengedaan worden. (Mattheüs 7:8)

E. Extra voorbereiding

Benodigheden:

- Bijbelstudie volgens Zweedse methode: kopiëren Jona 2 (evt. symbolen op vel papier o.i.d. schrijven).

Schets 4 – Wat een preek kan doen...

A. Doelen

1. Gods barmhartigheid ontdekken in deze geschiedenis.
De rode draad van het boekje Jona is ook in dit hoofdstuk weer te vinden: God gaat verder met Zijn knecht, die eerder zo ongehoorzaam was. God waarschuwt de Ninevieten voor het oordeel en is genadig als zij zich bekeren.
2. De prediking centraal.
Jongeren laten zien wat het doel is van de prediking: Gods woord wil geloofd worden. Dat vraagt om een reactie.

B. Achtergrondinfo

- De reactie van de Ninevieten op de preek van Jona (“wie weet, God mocht zich wenden”), komt in onze ogen misschien wat twijfelachtig over. Die gedachte is misschien niet helemaal terecht. Belangrijke punten die in deze uitspraak van de Ninevieten terugkomen:
 - ootmoed (in deze uitspraak erkennen ze dat ze geen recht hebben op Gods vergeving – ze kunnen alleen maar als veroordeelden om gratie vragen)
 - verwachting: deze heidense mensen geloven dat God het oordeel kan afwenden. Uit andere plaatsen in de Bijbel en uit buiten-bijbelse bronnen weten we dat deze mensen sterk leefden bij de onveranderlijke loop van de sterren, waarin het hele leven naar hun overtuiging vast besloten lag. Vanuit hun eigen godsdienstige overtuiging zouden zij anders gereageerd hebben: ‘als de goden dit van plan zijn, is er toch niets aan te doen’. Het ‘wie weet’ is dus een bewijs van bekering van de dode afgoden tot de levende God (ds. J. Westerink, 2001, p. 41)
- Er wordt wel gezegd dat de bekering van de Ninevieten niet echt was, omdat er staat dat zij ‘aan’ God geloofden en niet ‘in’ God. Het is echter een keuze van de Statenvertalers om het betreffende Hebreeuwse woord met ‘aan’ te vertalen en niet met ‘in’. Voor het geloof van Abraham wordt hetzelfde woord gebruikt. De Heere Jezus noemt de bekering van de Ninevieten in Lukas. Daar wordt voor bekering het woord gebruikt dat duidt op een verandering van het hart.
- In het Nieuwe Testament lezen we ook weer over deze geschiedenis uit het boek Jona (Matth.12:41 en Lukas 11:32). De Heere Jezus noemt de Ninevieten als voorbeeld voor de Joden in Zijn tijd. De Ninevieten bekeerden zich op de prediking van Jona. Op de dag van het oordeel zullen zij iedereen veroordelen die zich niet heeft bekeerd op de prediking van het woord van God. Terwijl er voor ons zoveel meer reden is om Gods woord te geloven, want: “meer dan Jona is hier!” In de Heere Jezus kunnen we zien hoe lief God de wereld heeft! Als we Zijn woord niet geloven, houden we Hem voor een Leugenaar...

- Het woord 'berouw' heeft nooit betrekking op de raad, de wil of het wezen van de Heere. In dit alles is God onveranderlijk. Het gaat alleen over Zijn werk, Zijn doen. De Alwetende werd niet verrast door de bekering van de Ninevieten, alsof dat iets was, waarop Hij niet gerekend had en waardoor Zijn plannen volkomen in de war gestuurd werden. Hij wist dat die bekering komen zou. Die werd immers niet anders gewerkt dan door de Geest van God! Nu verandert God niet, maar Hij verandert Zijn dreiging in een zegen. Gods 'onveranderlijkheid' is geen starre onbewogenheid, dan zou God niet de levende God zijn. Wij hebben een levende God, in Wiens hart de sterke bewogenheid is naar ons toe. Een bewogenheid die op het heerlijkst openbaar is gekomen in de Kerstnacht, toen Hij Zijn Zoon aan de wereld geschonken heeft. Die bewogenheid, die 'veranderlijkheid' in God, is onze redding uit nood en dood! Als de mens berouw krijgt over zijn zonde, dan krijgt God berouw over het oordeel, dat Hij aangekondigd heeft en het komt niet (uit: Jona, gij en ik. Ds. D.A. van den Bosch, p. 185, 191).

Suggesties voor verdieping

- * **Bijbel:** Matth. 12:41; Lukas 11:32. Zie verder Bijbelgedeelten bij verschillende vragen en opdrachten.
- * **Geloofsbelijdenis:** HC zondag 33; DL I, 3-4

C. Suggesties voor de avondinvulling

Alternatieve startopdracht:	
<ul style="list-style-type: none"> - Wat had jij willen roepen in Ninevé? - 1) Schrijf op een briefje een paar zinnen van de preek die je het laatst hebt gehoord. 2) Schrijf ook een paar zinnen op uit een preek die je erg mooi vond (dat kan natuurlijk hetzelfde resultaat opleveren als bij 1), maar het kan ook voor een andere reactie zorgen. Praat hier met elkaar over: wat sprak je aan in de preek, wat heb je ervan onthouden, waardoor heb je het onthouden? 	
Niveau 1	Niveau 2
Bijbel Jona 3	Bijbel Lukas 11: 29 – 32 (mogelijk is dit gedeelte al bij schets 1 gelezen; herhaling kan overigens geen kwaad!)
Keuzevragen Vrg. 1, 2, 3; stelling 1 en 2; leesstukje: een voorbeeld bij de preek	Keuze vragen Vrg. 4, 5, 6; leesstukje: <i>Praten over de preek;</i> stelling 3 en 4

Niveau 1	Niveau 2
Overige verwerking Puzzel	Overige verwerking Maak een krantenbericht waarin verslag gedaan wordt van een Jona in onze tijd. Denk je in dat iemand als Jona in Amsterdam zou komen met de boodschap die Jona in Ninevé moest brengen. Wat voor verslag zou je daarover in de krant kunnen lezen?

D. Antwoorden

Startopdracht

Wat zien jongeren als de kern van het christelijke geloof?

1. Door deze vraag kun je duidelijk zien dat God de boodschap bijna letterlijk herhaalt. Alsof Jona het de eerste keer alleen maar niet goed gehoord heeft! God maakt Jona ook geen verwijten in deze tweede opdracht. In de eerste opdracht noemde God de reden van de prediking erbij: de boosheid is opgeklimmen voor Zijn aangezicht. Dat wordt nu niet herhaald. Wel zegt God dat Jona de prediking moet prediken die Hij tot hem zegt.
2. Door middel van deze vraag wordt duidelijk waarom voor deze startopdracht gekozen is. Vergelijk de boodschap van Jona eens met de gedachten van de jongeren! Op het eerste gezicht bevat Jona's preek weinig goed nieuws, geen Evangelie. Of toch wel?

Stellingen

- Aan de hand van vraag 3 kun je doorgaan met de stellingen. Worden mensen alleen maar bang gemaakt door zo'n preek? Hierbij is het belangrijk om te benadrukken dat God nog tijd, genadetijd, geeft! Hij had ook direct met het oordeel kunnen komen. Maar God wil dat mensen tot bekering komen en daarom zendt Hij Zijn knecht. Aan de Ninevieten zie je dat de preek geen verlamme uitwerking heeft gehad: de boodschap gaf hoop! Aan de andere kant is een preek waarin alleen maar het oordeel klinkt, niet volgens God woord.
- Wat geef je door in een gesprek met een niet-kerkelijke? Benadruk dat God weer met mensen verzoend wil worden (want zo lief had God de wereld, dat Hij zijn eniggeboren Zoon gegeven heeft, opdat een ieder die in Hem gelooft, niet verloren gaat, maar het eeuwige leven heeft!). Deze tekst geeft echter ook al aan dat 'niet geloven' betekent dat je verloren gaat. Deze aangrijpende werkelijkheid moet ook een plaats krijgen in een gesprek: wie de Zoon heeft, heeft het leven. Wie de Zoon niet heeft, heeft het leven niet. Het noemen van het oordeel is belangrijk, omdat dat je boodschap

niet vrijblijvend maakt. Praat met de jongeren door over hoe dit een plaats kan krijgen in het gesprek.

3. De Ninevieten zouden niet lang meer te leven hebben. Wat zouden de jongeren doen als ze dat wisten? Als je dan wel de Heere zou zoeken (terwijl je het nu nog niet zo nodig vindt), waarom zou je het nu dan niet doen? Je weet immers niet wanneer de laatste dag van je leven is!
Bij deze vraag kan evt. de uitspraak van Luther betrokken worden. Weten wanneer de Heere Jezus terugkomt (en wanneer dus de laatste dag van je leven is) veranderde voor Luther weinig: het werk in het Koninkrijk van God moest doorgaan! Deze uitspraak van Luther zegt iets over zijn visie op het aardse leven en over onze roeping in dit leven. Het leven is niet alleen maar een doorreis naar de eeuwigheid, maar we hebben hier op aarde een taak (onderhouden van de aarde). Deze uitspraak laat dus een andere kant van de zaak zien: als je de Heere kent, hoef je niet 'overspannen' te reageren als je weet dat Hij komt. Het is niet de bedoeling dat je dan alleen maar gaat bidden en bijbellezen, maar dat je gewoon bezig blijft met de opdracht die Hij heeft gegeven. Zie ook de Korinthebrief, over christenen die stopten met werken, omdat ze de Heere Jezus verwachtten. Paulus roept hen ook op om 'gewoon' te leven.
4. We luisteren niet vrijblijvend naar het woord van God: dat vraagt om een reactie! Het is belangrijk dat jongeren zich dat realiseren. Gods woord vraagt om geloof, omdat God te vertrouwen is! Hij wil dat werken door Zijn Heilige Geest, Die in datzelfde Woord beloofd wordt.
5. Een Bijbelstudievraag. Hoe reageren mensen in de tijd van de Bijbel op een boodschap van oordeel? Hierdoor zie je hoe opmerkelijk de reactie van de Ninevieten is (i.t.t. bijvoorbeeld de koning in de tijd van Jeremia, die de woorden van de profeet niet geloofde, terwijl hij wist wie God was!). De voorbeelden zijn vooral reacties van ongeloof. Je kunt hierbij ook nog de preek van Petrus op de Pinksterdag aanhalen: Petrus had niet de meest vleiende boodschap ("deze Jezus, Die gij gekruisigd hebt!"). Maar juist door deze preek werden duizenden mensen in hun hart geraakt en kwamen tot bekering!

Praten over de preek

Om het over te plaatsen naar onze tijd: hoe reageren jongeren op de boodschap in de preek? Welke reacties roepen herkenning op? Waarom reageren jongeren zo?

Probeer te voorkomen dat je bij deze vraag in een discussie terecht komt die voor niemand opbouwend is. Als er negatieve kritiek is op de prediking, probeer dan te achterhalen waarom die kritiek er is. Is het voor de jongeren een manier om een persoonlijk antwoord op de vraag te omzeilen? Of worstelt hij/zij werkelijk met de moeilijkheid van de preek of met het feit dat de prediking hem/haar zo weinig zegt (omdat die bijvoorbeeld niet aansprekend genoeg is).

Stelling

- Een stelling om te laten zien dat geloof en bekering bij elkaar horen. Geloof in het woord van de Heere betekent ook breken met de zonden die er in je leven zijn, terugkeren tot God. Dat zie je heel mooi bij de Ninevieten.

In zak en as

In het OT zien we een sterk verband tussen berouw en uiterlijke vormen. Tegelijk was uiterlijke vorm ook niet alles. De profeten in het OT moeten regelmatig tegen het volk zeggen dat God geen behoefte heeft aan slechts uiterlijke offers en vasten voor de vorm (zie bijv. Jes. 58:5 en 6). Het gaat de Heere om ons hart. Dat zien we duidelijk in Psalm 51: “De offeranden Gods zijn een gebroken geest; een gebroken en verslagen hart zult Gij, o God, niet verachten.”

6. Kanttekeningen bij Gen. 6:6: Aldus wordt op menselijke wijze in de Heilige Schrift van God gesproken, omdat Hij Zijn werk of daden verandert, hoewel Hij in Zichzelf onveranderlijk blijft; zie Num. 23:19; 1 Sam. 15:11,29; 2 Sam. 24:16; Mal. 3:6; Jak. 1:17; Hand. 15:18.

Je leest in de Bijbel wel vaker over Gods berouw (Ex. 32:14; Psalm 106:45). Gods berouw laat ons zien dat God barmhartig en genadig is. Omdat Hij God is, deed Hij het niet... God is niet veranderlijk in de zin van: grillig, onbetrouwbaar. Anderzijds is Hij ook niet star, Hij is niet de gevangene van Zijn eigen besluiten. Hij reageert op mensen en situaties. Gods (on)veranderlijkheid kunnen we misschien niet helemaal begrijpen. Belangrijker is dat je in je eigen leven dit wonder hebt leren kennen: wie Hem aanroept in de nood, vindt Zijn gunst oneindig groot!

In Jeremia 18:8 lezen we dat God Zijn berouw ook belooft, als het volk waarover een oordeelsprofetie wordt uitgesproken zich bekeert: “Maar indien dat volk, over hetwelk Ik zulks (=een oordeelsprofetie) gesproken heb, zich van zijn boosheid bekeert, zo zal Ik berouw hebben over het kwaad, dat Ik het gedacht te doen”.

Puzzel

Namen die er niet bij horen: Boaz, Exodus, Kaïn, Esther, Rachel, Izak, Ninevé, Gideon

E. Extra voorbereiding

Benodigdheden:

- Eventueel kleine papiertjes om bij de alternatieve startopdracht de jongeren hun ‘preekzinnen’ op te laten schrijven.
- Misschien kun je in een Handboek bij de Bijbel nog iets over Ninevé vinden om ter illustratie te laten zien.
- Papier om een krantenbericht op te schrijven (extra verwerkingstip).

Schets 9 – God is geen mens...

A. Doelen

1. Gods barmhartigheid over Jona:
 - God laat Jona niet in zijn boosheid
 - God geeft Jona 'aanschouwelijk onderwijs'
2. Gods barmhartigheid over ons.

B. Achtergrondinfo

- In dit hoofdstuk zie je heel goed hoe God handelt. Hij stuurt de wonderboom, de worm en de wind. Hij bestuurt alle dingen en Hij gebruikt allerlei dingen om Jona onderwijs te geven.
- Jona lijkt maar weinig geleerd te hebben sinds zijn vlucht naar Tarsis. Toch is er nu een verschil: hij bidt tot de Heere! Dat deed Jona niet toen hij nog in zijn land was en ook niet toen hij aan boord van het schip was.
- Denk aan de verklaring voor Jona's vlucht (schets 1). Dat is mogelijk een reden dat Jona zo boos is op de Heere Die Ninevé gespaard heeft.
- In het woord ontmoeten wij de heiligen zoals ze in waarheid zijn geweest (Kohlbrugge).
- Net als Elia, wil Jona ook sterven. De reden is echter totaal verschillend. Elia zag weinig uitwerking op zijn werk. Bij Jona is het anders: zijn prediking heeft effect, maar daar had hij eigenlijk niet op gerekend.
- Uit de woorden "ik wist dat Gij een genadig en barmhartig God zijt..." blijkt dat Jona de Heere kende. Het woord kennen is in het Hebreeuws geen kennen 'van horen zeggen', maar een kennen vanuit de relatie met God. Jona wist dat de Heere Zich laat verbidden door een ootmoedige smekeling!
- God antwoordt Jona: door middel van een vraag. Dat doet God vaker in de Bijbel. Denk maar aan Adam, Kaïn, Hagar, Saulus.
- Opnieuw zien we dat God iets beschikt: het is de HEERE die alles bestuurt, om Zijn plannen uit te voeren.
- Een 'verdek' is een soort afdakje, gemaakt van een paar stokken met wat takken of een mantel er overheen gespreid.
- Verschonen betekent sparen.
- Volgens sommigen worden met de 120.000 mensen "die geen onderscheid weten tussen hun rechter- en hun linkerhand" alleen de kinderen bedoeld, omdat kinderen het verschil tussen links en rechts niet weten. Het totaal aantal Ninevieten (dus met volwassenen erbij) zou dan nog veel groter zijn. Volgens anderen betekent "geen onderscheid weten tussen hun rechter- en hun linkerhand" dat ze geen geestelijke kennis hadden.

Suggesties voor verdieping

- * **Bijbel:** Exodus 34:5-9; Lukas 15:25-32
- * **Geloofsbelijdenis:** NGB artikel 20 (Gods barmhartigheid bewezen) en 23 (zichtbaar onderwijs in de sacramenten)

C. Suggesties voor de avondinvulling

Alternatieve startopdracht:	
<ul style="list-style-type: none">- Leesstukje: "Ik wil ook wel een wonderboom..."- 1) Heb je wel eens boeken gelezen met een 'open einde'.2) Wat vond je daarvan?3) Welke vragen riep het op?4) Bedenk je zelf hoe het verhaal zou (kunnen) aflopen?	
Niveau 1	Niveau 2
Bijbel Jona 3	Bijbel Lukas 15: 25-32 (Jona is te vergelijken met de oudste zoon in deze geschiedenis).
Keuzevragen 2, 3, 4, 5, 6; stellingen 1+2	Keuze vragen 1, 6, 7; stellingen 2 + 3
Overige verwerking Puzzel	Overige verwerking Leesstukje: Een wonderboom als het warm is

D. Antwoorden

Startopdracht

God is geen mens... Een opdracht om de titel van deze schets onder de aandacht te brengen. Hierbij kun je onze reacties tegenover die van de Heere laten zien.

De eerste gaat over Gods geduld: de Heere had Jona al een les geleerd door de vis, maar Hij laat weer opnieuw zien Wie Hij is. De tweede heeft betrekking op het sparen van Ninevé: mensen die tegenover de Heere gezondigd hadden, krijgen genade.

De derde heeft te maken met Jona: ondanks zijn ontelijke boosheid gaat de Heere met hem in gesprek en wil Hij hem dingen leren.

- a. Eigenschappen van God die in beide gedeeltes terugkomen, zijn: barmhartig, genadig, lankmoedig.
- b. Hierbij kun je denken aan de dagelijkse zorg van de Heere (eten, een huis, een opleiding, etc.) en aan Zijn zorg voor je eeuwig welzijn (je doop, een christelijk gezin, Gods geduld met je, etc.).

Stellingen

- Je mag niet boos zijn op God
Dit is een 'onmogelijke' stelling. Boosheid is een gevoel wat in je opkomt, daar kun je weinig aan doen. Waar je wel wat aan kunt doen, is de manier waarop je met dat gevoel omgaat. Je kunt bij jezelf nagaan waarom je boos bent en of je boosheid wel terecht is. Wanneer je merkt dat je boos bent op God, kun je dat maar beter eerlijk tegen Hem zeggen. Hij weet het toch wel. Wanneer je God ter verantwoording roept, ken je je eigen plaats niet. Maar je kunt je boosheid ook 'eerbiedig' uiten. In de Bijbel zie je ook dat mensen hun boosheid tegen de Heere zeggen (bijvoorbeeld in Psalm 74:1, Klaagliederen 3: 10). Toch is onze boosheid t.o.v. God nooit terecht. Als je inziet Wie de Heere is, zul je schuld belijden over je boosheid. De Heere is zoveel groter dan wij, en Hij is goed en heilig. Dit is echter een 'waarheid' die de jongeren zelf uit ondervinding zullen moeten leren kennen. Je kunt niet zeggen: boosheid is zonde, dus je mag niet boos zijn op God.
- Je kunt geen knecht van God zijn als je anderen gunt dat ze verloren gaan.
Jona 4 laat heel duidelijk zien dat knechten van God ook zondaar zijn. Jona is 'ver van huis', ook in geestelijk opzicht. Je moet hierbij wel bedenken dat er in de tijd van Jona bij het joodse volk nog geen 'zending en evangelisatie' was. Het heil is pas naar de heidenen gegaan na de komst van de Heere Jezus en na Zijn opdracht om het evangelie te verkondigen in de hele wereld. De opdracht van Jona om naar de heidenen te gaan, is dus heel bijzonder. Verder speelt bij Jona mee dat het Assyrische rijk een bedreiging vormde voor Israël (zie schets 1). De ondergang van de Assyriërs was de redding van Israël, de redding van de Assyriërs kon de ondergang van Israël betekenen, temeer omdat Israël de Heere verliet.
- Als je boos bent op God, ben je geen gelovige
Je komt veel ongelovigen tegen die boos zijn op God. Ze willen niet in Hem geloven, omdat Hij niet is zoals zij willen en omdat Hij niet doet wat zij willen. Toch is het niet per definitie waar dat gelovigen nooit boos op God zijn. In de bijbel lees je ook over kinderen van God die boos op Hem zijn. Lees bijvoorbeeld Job 7 en 10 eens, waarin Job God haast ter verantwoording roept voor wat Hij hem aandoet. Jeremia noemt God in Klaagliederen 3 vers 10 een 'loerende beer', als gevolg van alle ellende die over hem komt.
Toch is het niet goed om boos te zijn op God. Een gelovige die boos is op God, is ver van huis. Job blijft ook niet boos. God laat hem zien hoeveel wijzer en groter Hij is (Job 38-41). Dan verootmoedigt Job zich weer. Ook Jeremia verandert: een paar verzen verder zegt hij: 'Het zijn de goedertierenheden des HEEREN dat wij niet vernield zijn, dat Zijn barmhartigheden geen einde hebben'. Zie verder de eerste stelling voor toepassing op het eigen leven.

2. - Abraham (Gen. 18: 16-33) gaat in gebed voor Sodom en Gomorra. Hij gaat heel ver in zijn vragen of de Heere de stad wil sparen.
 - De Heere Jezus (Matth. 23: 37 – 24: 2) huilt over Jeruzalem. Hij wil zich over hen ontfermen zoals een kip over haar kuikens.
3. a. Jona wordt gered van “zijn verdriet”, zijn mismooedigheid. In het Hebreeuws staat er kwaadheid/ boosheid.
 - b. De Heere geeft ‘aanschouwelijk’ onderwijs door de wonderboom te laten groeien. Net zoals hij in de Doop en het Avondmaal de boodschap van het evangelie zichtbaar maakt, wil Hij aan Jona Zijn barmhartigheid illustreren in het teken van de wonderboom.
4. a. De Heere vergelijkt de wonderboom met Ninevé. Jona wil de wonderboom sparen waaraan hij geen werk gehad heeft. God wil Ninevé sparen, dat zoveel meer waard is dan een boom.
 - b. De Heere laat aan Jona Zijn barmhartigheid zien. Hij wil niet dat deze mensen en dieren verloren gaan, maar Hij heeft hun behoud op het oog. Hij heeft ook ons behoud op het oog.
5. De Heere heeft ook oog voor de dieren. Wij moeten ook zorg dragen voor de dieren en al het geschapene. Denk ook aan de opdracht in Genesis om de aarde te bebouwen en te bewaren, en aan de tekst (Spreuken 12:10) dat de rechtvaardige het leven van zijn beest kent.
6. a. In het boek Jona zie je steeds dat God barmhartig is, dat Hij zorgt. Gods barmhartigheid is Zijn trouwe zorg, Zijn bescherming en vergeving. Gods barmhartigheid is op het diepst geopenbaard in de zending van Zijn Zoon naar deze aarde. Zie ook Schets Bijbelse Woorden (3).
 - b. - De opdracht aan Jona, God wil Ninevé redden.
 - God laat Jona niet verdergaan op zijn vlucht, maar haalt hem terug.
 - Het evangelie komt bij de zeelui.
 - Jona leert weer bidden in de vis en krijgt opnieuw een opdracht van God.
 - Jona brengt het evangelie aan Ninevé: het oordeel wordt niet direct voltrokken.
 - De Ninevieten bekeren zich.
 - God voert het oordeel niet uit: mensen en dieren worden gespaard.
 - God laat Jona niet zitten met zijn boosheid, maar geeft hem onderwijs.

Een wonderboom als het warm is...

Laat jongeren hun reactie geven. Maken ze zelf wel eens zo'n soort situatie mee? Hoe reageren zij dan? Laat zien dat het belangrijk is om op de momenten waarop dat mogelijk is, iets goeds van de Heere te zeggen (juist als Hij bespot wordt). Praat met elkaar hoe je dat op de juiste manier zou kunnen doen. Dat

